

Documents per a la història de la moneda municipal de Cervera (1462-1626) (Addenda)

J. M. LLOBET I PORTELLA

INTRODUCCIÓ

L'any 1994 vam publicar un article en el qual oferíem la transcripció de cinquanta-tres documents sobre moneda municipal cerverina produïts des de l'any 1462 fins al 1626, que eren tots els textos que coneixíem concernents a aquest període i al tema esmentat.¹ Posteriorment, aconseguíem localitzar dos nous documents del segle xv relacionats amb aquesta matèria. Atès que aquests dos últims textos complementen el contingut dels publicats anteriorment, hem cregut convenient donar-los a conèixer per mitjà d'aquest treball.

El primer document, de l'any 1482, conté uns pactes establerts entre els paers de Cervera i el sastre Miquel Nadal, segons els quals aquesta persona es responsabilitzava de la fabricació de senyals per un import de 50 lliures. Aquesta encunyació, per a la qual les autoritats cerverines tenien ja l'autorització reial, estava motivada per la manca de moneda menuda, cosa que dificultava les relacions comercials dins la població. Calia fabricar monedes de tres valors: mig diner—o sigui, una malla—, un diner i dos diners, sense que resti precisat el metall, les empremtes i el tamany que havien de tenir les peces, ja que tot això es deixava a la discreció dels paers.

Aquesta emissió de moneda fou subhastada i el millor postor va ser l'esmentat Miquel Nadal, que oferí la quantitat anual de 6 lliures i 10 sous. Per això el document tenia, al principi, espais en blanc on hi havia d'anar el nom de la persona que aconseguís l'emissió. Posteriorment, només es posà el seu nom al primer d'aquests espais.

1. Josep Maria LLOBET I PORTELLA. «Documents per a la història de la moneda municipal de Cervera (1462-1626)». *Acta Numismàtica*, núm. 24 (1994), p. 111-140.

Malgrat l'acord establert, Miquel Nadal no es degué encarregar d'aquesta emissió de moneda, ja que el dia 28 de febrer l'argenter Francí Tarroja feia arribar al Consell de Cervera el contingut d'una carta de l'infant Enric, del dia 3 d'aquell mes, mitjançant la qual aquest ordenava a les autoritats municipals cerverines que no actuessin en contra de la concessió feta a l'argenter de la fabricació dels senyals o ploms de la vila.²

El segon document, redactat el dia 23 de desembre de 1487, és una concòrdia entre el Consell de Cervera i el susdit argenter Francí Tarroja. S'arribà a un acord després que aquest argenter reclamés davant el Consell el pagament d'un deute relacionat amb la fabricació de ploms per a la vila, i que els membres del Consell encarreguessin als paers la comprovació de l'existència del deute.³

Aquest text és especialment interessant perquè dóna a entendre que els ploms cerverins no solament circulaven per la vila sinó que també ho feien per «altres parts», potser per algunes de les petites poblacions de la rodalia. D'altra banda, hom parla de ploms relacionats amb l'entrada de blat i verema a la vila. Coneixíem l'ús de ploms de verema, però aquesta és, que sapiguem, la primera notícia sobre ploms de blat.⁴

DOCUMENTS

29A

20 de febrer de 1482. Cervera

Els paers de Cervera acorden amb Miquel Nadal, sastre, la fabricació de senyals per valor de 50 lliures.

Arxiu Històric Comarcal de Cervera, Fons Municipal,
Moneda, paper solter.

En nom de nostre senyor Déu sie. Amén.

Capítols fets, inhits e concordats entre los honorables en Jacme Palau, Jacme Miquell, Jacme Boix e Francesch Ortigues, pahers l'any present e deíús scrit de la vila de Cervera, e mestre Miquel Nadal, sastre de la present vila, de la part altra, sobre los senyals que lo dit [*espai en blanc*] ha a ffer e tenir per igualaments de comptes, segons se segueix:

2. Josep Maria LLOBET I PORTELLA, «Documents per a la història ...», document núm. 29

3. Josep Maria LLOBET I PORTELLA, «Documents per a la història...», document núm. 38.

4. Sobre els ploms de verema: Josep Maria LLOBET I PORTELLA, «Les monedes i pallofes de Cervera», *Acta Numismàtica*, III (1973), p. 219-220; Josep Maria LLOBET I PORTELLA, «Un nou document relacionat amb els ploms de verema de Cervera (1381)», en aquest mateix volum d'*Acta Numismàtica*.

E primerament de e ab expressa licència e decret del magnífich mossèn Diego de Avallaneda, veguer e balle de la dita vila de Cervera, juxta la comissió a ell per la magestat del senyor rey ab letra de sa alteza a ell feta, vist e considerat que vuy en dia en la dita vila de Cervera no ha ni corre moneda menuda per cambiar e fer egualments de comptes, és stat concordat e deslberat per bé e utilitat de la cosa pública de la dita vila e singulars de aquella, com per causa de la carència de moneda menuda cessen molts comercis que les gentes farien, que lo dit [espai en blanc] hage e sie tengut a tot son càrrech e despesa fer e batre cinquanta lliures de senyals, ço és, [espai en blanc] lliures entre dinals e doblens e [espai en blanc] lliures de maylles, e de aquell matayll, senyal e forma gran o pocha que als dits honorables pahers serà vist deures fer. E que en fer dits senyals haia ésser e entrevenir un prom, aquell que per los dits pahers hi serà elet. E fetes les dites cinquantes lliures de senyals, de continent los molles o cunys ab los quals los dits senyals seran stats fets hagen ésser mesos en mans e poder dels dits honorables pahers e mesos en una caxa dins la casa de la paheria, les claus de la qual hagen a tenir los dits pahers, una o més, e altra lo dit [espai en blanc]. E que lo dit [espai en blanc] puxe scampar e cambiar per les gentes, axí de la vila com strangers, e, tota hora e quiscuna veguada que qualsevulle persones strangeres li tornaran dels dits senyals, que ls haia a cambiar e cobrar als qui ls li tornaran e dar-los bona moneda sua pròpria e a tot son càrrech. E que lo dit [espai en blanc] no puxe fer més avant de lles dites cinquanta lliures dels dits senyals, sots les penes deiús scrites.

Ítem és stat concordat entre les dites parts que lo dit [espai en blanc] als de la vila de Cervera no sie tengut cambiar los dits senyals si donchs no s mudaven o ls levaven de tot, si donchs lo dit [espai en blanc] no u fahia de son beneplàcit.

Ítem és stat concordat entre les dites parts que lo dit [espai en blanc] puxe mudar e cambiar los dits senyals tota hora que a ell serà vist fahedor e per tantes veguades com volrà e deslberarà per squivar fraus si se'n trobaven e mostraven que se'n fessen de falsos e no en altra manera e fer de altres senyals e de aquell matayll e forma que als dits pahers serà vist fahedor, segons damunt és contengut. E, si cas serà que més avant del nombre damunt dit seran atrobats, que vingue a càrrech del dit [espai en blanc] e encara encórregue en pena de cinquanta lliures per quiscuna veguada que més avant li'n seran atrobats, de la qual pena sia adquisida lo hun terç a la vila e l'altre terç a l'accusador eo al official executant e l'altre terç sie guanyat a la obra de la sglésia maior de la dita vila de Cervera.

E més és stat concordat entre les dites parts que, si cas serà que los molles o cunys de fer dits senyals se mudaran, que hagen a venir e tornar en poder dels dits pahers en e per la forma e manera que en lo primer capítol és contengut.

E més és stat concordat entre les dites parts e en pacte exprés deduït que, si ploms o senyals dels damunt dits seran atrobats falsos, que vinguen a càrrech e dany del dit [espai en blanc] e aquells haia e sie tengut quitar axí bé com los bons. E que en res la vila e universitat de Cervera no sie tenguda ni obligada en res, ans, com dit és, vinguen en tota manera a tot càrrech e dany del dit [espai en blanc] e de ses fermances e que en qualsevulle cas hagen a servir indemne la dita vila e universitat de Cervera.

Ítem és stat concordat entre les dites parts que, tota hora e quant lo dit [espai en blanc] volrà cobrar e mudar los dits senyals, haia a ffer fer crida o crides públiques per los lochs acostumats de la dita vila de Cervera, notificant a totom generalment com és stat deslberat quitar e mudar dits senyals e que tota persona que tingue de aquells, axí de la vila com de strangers, que dins spay de dos mesos, comptadors del dia avant que la dita crida serà stada feta, li hagen haver restituïts dits senyals, entès, emperò, que no ls puxe mudar sens intervenció e consentiment dels dits honorables pahers, per los quals haia ésser conegut si los dits senyals se deuran mudar o no.

E més és stat concordat que, si ploms bons e que no sien falsos se trobaran passats los dits dos mesos quant que quant, que lo dit [espai en blanc] haia e sie tengut quitar aquells axí bé com si fossen venguts dins los dits dos mesos. [Aquest capítol es troba ratllat].

E més és stat concordat entre les dites parts que, tota hora e quant la vila volrà e deslberarà mudar o recuperar los dits senyals, que lo dit [espai en blanc] haia e sie tengut recuperar aquells e donar bona moneda sua pròpria als qui ls li restituïran e per tantes veguades com serà request de més mudar o

recuperar. En la qual recuperació o mutació haia entrevenir una persona per part de la dita vila per ço que s' trobie lo nombre dels dits senyals quants ne seran stats fets.

E més és stat concordat entre les dites parts que sie en elecció e deslberació de quiscuna de lles dites parts, ço és, a la vila en levar e al dit [*espai en blanc*] de lezar dits senyals tota hora e quant deslberaran que no n córreguen, e lo dit [*espai en blanc*] lezar-los servades les condicions damunt dites.

E més és stat concordat entre les dites parts que lo dit [*espai en blanc*] haia e sie tengut sobre totes e sengles coses en los presents capítols contengudes donar bona e ydònea caució e seguretat e fermances a conexença dels dits pahers ab obligació de lurs béns, renunciacions de drets, juraments, penes, hostatges e altres clàusules e cauteles roboradores com més largament e bastant dictar se puxe a tota utilitat e intempnitat de la dita vila e singulars de aquella e de altres als quals hage sguart.

E més és stat concordat entre les dites parts que lo dit [*espai en blanc*] per tenir los dits ploms, segons dessús és contengut, haia e sie tengut pagar per quiscun any a la dita vila al principi del any [*espai en blanc*] lliures.

Die sabati intitulata XVI° ffebroarii anno M^o CCCC LXXXII° Miquell Comalada, curitor publicus et iuratus, retulit et fidem fecit michi Antonio Saliteda, notario et escribe domus paciariae dicte ville, se, de mandato honorabilium paciariorum dicte ville, liberasse los ploms magistro Miquell Nadal, sartori Cervarie, in encantu publico extrahenti precio sex librarum et decem solidorum pro anno.

Que siquidem capitula fuerunt firmata et iurata per honorabiles paciarios videlicet Iacobum Palau, Iacobum Miquel, Iacobum Boix et Ffranciscum Ortigues, paciarios, magistrum Miquel, principalem, Nicholaum de Graells, dominam Gostanciam, eius matrem, uxorem honorabilis Andree de Graells quondam, Nicholaum Prats et dominam [*espai en blanc*], eius uxorem, fideiussores, qui renutiando, etc., die XX^a mensis ffebroarii anno a nativitate Domini M^o CCCC^o LXXXII in villa Cervarie, etc. Et pro hiis complendis dicti paciarii obligarunt omnia bona dicte universitatis et dicti magister Miquell et alii predicti tam principalis quam fideiussores omnia bona sua, mobilia et immobilia, ubique sint, habita et habenda, et cuiuslibet eorum in solidum, renutiando et iurando. Et nos dicte mulieres renutiando, etc.

Testes Petrus Pons Sabró et [*espai en blanc*].

38A

23 de desembre de 1487. Cervera

El Consell de Cervera estableix amb Francí Tarroja, argenter, les quantitats que aquest ha de pagar a la vila.

AHCC, FM, *Records i crides*, 1486-1495, f. 18 v.

Concòrdia de la vila ab Ffrancí Tarroga, argenter.

Die dominica XXIII^a decembris anno predicto a nativitate Domini M^o CCCC LXXXVII.

Entre los magnífichs e honorables mossèn Johan d' Altarriba, Luys de Maldà, Salvador Guiu e Johan Steve, pahers l' any present de la vila de Cervera, de una part, e lo sènyer en Ffrancí Tarroga, argenter de dita vila, de la part altra, juxta la commissió per lo honorable conseyll ordinari a IIIe de deembre del any M CCCC LXXXVI en la sala de la paheria celebrat, fonch feta entre dites parts la concòrdia següent, ço és, que lo dit Tarroga age e sie tengut dar e pagar per tot ço que li era demanat per part de la dita vila, axí per la tenuta dels ploms com per altres qualsevulle coses que lo dit Tarroga degué e fos tengut a la dita vila fins la present jornada. cinch lliures barchinoneses. E que de ací avant

quiscun any, lo qual començ a córrer lo dia de la nativitat de nostre senyor Déu primer vinent, lo dit Tarroga age e sie tengut dar e pagar a la dita vila cinquanta sous barchinonesos per any per la tenuta dels ploms que ell té scampats per la present vila e altres parts. E que lo dit Tarroga no puxe res demanar a la dita vila per qualsevulle coses que li fos tenguda, axí per la factura e trebaylls per ell ni gents sues sostenguts, axí per factura de ploms que en dias passats hage fets per dita vila, com encara per la tenuta e factura dels ploms que eli tench e féu l'any LXXXVI per causa dels blats e venemes que los singulars de la vila metien, com per altres qualsevulle coses que la dita vila fos tenguda al dit Tarroga fins la present jornada per qualsevol causes e rahons, etc.

Testes honorabiles Iohannes Poncii, notarius, et Iohannes Barrufet, magister domorum, Cervarie.